

Nätverket Svenska Kulturlandskap

Trädskötsel & hamling

södra Gotland - 2-3 september 2016

Minnesanteckningar

På Gotland säger man "klappning"

På Gotland finns ännu marker kvar där de hamlade träden står riktigt tätt. Oftast är det ganska klena, senvuxna askar, men på en del håll finns även hamlad alm och i några få fall lind.

Tyvärr har en väldigt stor andel av träden dött på grund av träsjukdomar, och en hel del av de som står kvar är angripna. I ohävdade marker missgynnas de gamla hamlade träden även av igenväxning som, när den gått riktigt långt, till slut skuggar ihjäl de äldre fodermarkspräglade träden. En del träd dör också på grund av fläxskador eller att hela stammen knäcks.

Det är fortfarande inte säkert klarlagt hur sambanden mellan hamling, stress och sjukdomar riktigt ser ut. I brist på ytterligare kunskap är rådet att underhållshamla om man har möjlighet, men att undvika rena restaureringshamlingar, alltså att kapa hela stammar med grovlek på 10-15 cm och däröver. Nyhamling av unga träd görs traditionellt när de är "grova som en kvinnas underarm".

En viktig fråga är hur man hanterar föryngring, så att nya träd kan komma upp i marker som vanligtvis sköts med betesdrift idag. En metod som har tillämpats på Gotland är att använda sig av igenväxande buskar som betesfredning för trädplantor.

hamling pågår

en liten fläck tilläts växa igen med träd och buskar

när träden har vuxit till sig tillräckligt mycket röjs buskarna bort

Utrustning

Har man inte så många träd, och de är någorlunda nyligen hamlande, med klenare grenar, går det bra med stege och handsåg. Vid mer omfattande arbete är en liten motorsåg effektiv. Det kräver dock kunskap och säker utrustning.

träddamling med gressåg

träddamling med motorsåg kräver säker utrustning

Checklista

Under träffen diskuterades en enkel checklista, framtagen utifrån träffen i Bråbygden i Småland, i september 2015. Den är avsedd som ett diskussionsunderlag, att vidareutveckla.

Innan man börjar göra något

- Vad är syftet med åtgärderna? Vad vill man uppnå?
- Olika mål och ev. målkonflikter?
- Traditionell hantverkskunskap och/eller så omfattande effekt som möjligt?
- Kulturhistoriskt riktigt och/eller "moderna" tillägg i skötseln?
- Regionala skillnader & lokala traditioner.
- Landskapsavsnitt & helheter. Areal att arbeta med.
- Kartunderlag?
- Hävd efter skötselåtgärderna?
- Andra ändamål än lövtäkt till foder?
- Framåtsyftande ändamål som t.ex. biomassa-uttag.
- Säkerhetsaspekter.

Själva träden

- Olika trädslags egenskaper.
- Bärande träd och buskar.
- Trädsjukdomar.

Att hamla

- Redskap & skyddsutrustning.
- Beskära delar av kronan eller hela på en gång?
- Lämna dragare, inkl. hantera kloner av träd.
- Skona eller skada? Biologiska effekter? Risk att döda träd?
- Hamlings-höjd, forma krona, längd på stumpar.
- Hantering av grenar, kvistar och löv. Direktutfodring till djur.

Restaureringshamling

- Olika trädslags tålighet.
- Hur grova stammar kan man kapa av helt? Olika trädslag, regionala skillnader osv.
- Hur grova grenar kan man kapa av?
- Hur långa stumpar bör man lämna?
- Trädens respons i skuggigare resp. soligare läge.